

**Шығыс Қазақстан облыстық мәдениет және ақпарат
басқармасының «Шығыс Қазақстан облыстық балалар
және жасөспірімдер кітапханасы» КММ**

***ШЫҒЫС ҚАЗАҚСТАН ОБЛЫСЫ БОЙЫНША 2024
ЖЫЛЫ АТАЛЫП ӨТІЛЕТІН ЖӘНЕ ЕСКЕ
АЛЫНАТЫН КҮНДЕР КҮНТІЗБЕСІ***

Ақпараттық – библиографиялық орталық



Өскемен қаласы, 2023

**«КҮНТІЗБЕНІҢ ҚОЛАЙЛЫЛЫҒЫ
ЕШҚАШАН ҮЗІЛМЕЙ, ЖАЛҒАСА
БЕРЕТІНДІГІНДЕ»**

Элиас Канетти

ҚҰРАСТЫРУШЫДАН

Шығыс Қазақстан облыстық балалар және жасөспірімдер кітапханасы 1998 жылдан бері «Шығыс Қазақстанда аталып өтілетін және еске алынатын күндер» атты ұсыныс көрсеткішін шығарып келеді.

Көрсеткіш кітапханашыларға, мәдени шара ұйымдастырушыларға, телерадио және баспасөз қызметкерлеріне, жалпы балалар мен жасөспірімдерге тәрбие беретін ұйым жетекшілеріне, сонымен қатар облысымыздың тарихын, мәдениетін жетік білгісі келетін барша оқырмандарға арналады.

Ұсыныс көрсеткіш екі бөлімнен тұрады.

Бірінші бөлімде 2024 жылы аталып өтілетін және еске алынатын күндер тізімі берілген.

Ал екінші бөлімде айы мен күні белгісіз аталып өтілетін мерейтой иелерінің қысқаша өмірбаяны мен шығармашылығы көрсетілген.

Ұсыныс көрсеткіш сондай-ақ еске алынатын есімдердің алфавиттік тізімімен жабдықталған. Осы ұсыныс көрсеткіш бойынша ұсыныс-пікірлеріңіз болса, төмендегі мекен-жайға хабарласуларыңызға болады:

Өскемен қаласы,

Космическая көшесі, 6/2

«Шығыс Қазақстан облыстық балалар және жасөспірімдер кітапханасы» КММ

Ақпараттық-библиографиялық орталық

телефон: 8(7232)22-63-37

e-mail: childrenlibrary@mail.ru e - <http://www.odub.k>

2024 ЖЫЛЫ АТАЛЫП ӨТІЛЕТІН ЖӘНЕ ЕСКЕ АЛЫНАТЫН КҮНДЕРДІҢ ТІЗБЕГІ

<i>Қаңтар</i>	
6-	«Восток промэлектромонтаж» ЖАҚ бас директоры, ҚазКСР еңбек сіңірген құрылысшысы, Өскемен қаласының Құрметті азаматы, Анатолий Павлович Тунниковтың (1939 -) туғанына 85 жыл .
8 -	Моголда өнер көрсеткен қазақстандық фристайлшы, әлем кубогы кезеңдерінің жеңімпазы, 6 әлем чемпионаттарының (2007, 2009, 2011, 2013, 2015, 2017) және 4 Олимпиада ойындарының (2006, 2010, 2014, 2018) қатысушысы, Дмитрий Александрович Рейхерттің туғанына 35 жыл (1989).
10-	Жазушы, журналист, Қазақстан Жазушылар Одағының мүшесі, Ұлан ауданының тумасы Мүслім Құмарбековтың (1939-2016) туғанына 85 жыл .
11-	<i>Шемонаиха ауданы Выдриха ауылындағы облыстағы алғашқы «Уба» ұжымаралық санаторийінің ашылғанына 50 жыл (1974).</i>
12-	Зайсан ауданының тумасы, ақын, журналист Ғалым Айтқанұлы Байбатыровтың (1949-2012) туғанына 75 жыл .
17-	Композитор, әнші, халық әндерін насихаттаушы, № 3 қазақ орта мектебінің жанындағы өнер мектебінің директоры (1993-2000), Тарбағатай ауданының тумасы және құрметті азаматы, Болат Жақыпбекұлы Ашербаевтың* (1964 -) туғанына 60 жыл .

20-	География ғылымдарының кандидаты, Өскемен педагогикалық институтының физикалық география кафедрасының деканы, КСРО Халық ағарту ісінің үздігі, Ксения Ивановна Попованың (1919-1998) туғанына 105 жыл.
20-	Журналист, тарихшы-жазушы, Өскемен қаласының тумасы, Вадим Геннадьевич Обуховтың (1959-) туғанына 65 жыл.
24-	Кеңес Одағының Батыры Сергей Михайлович Рубусиннің (1924-1945) туғанына 100 жыл.
27-	Кеңес жазушысы, фольклортанушы, Шығыс Қазақстанның халықтық білімі мен баспа ісінің дамуына үлес қосқан саяси қайраткер (1919-1921), Павел Петрович Бажовтың (1879-1950) туғанына 145 жыл.
30-	Ақын, әдебиетші, Шығыс Қазақстан Мәдениетті қолдау қорының және «Звено Алтая» әдеби бірлестігінің мүшесі; екі облыстық «Ертіс» және «Мәдениет хабаршысы» журналдары редакторының орынбасары, Борис Петрович Аникиннің туғанына 60 жыл (1964-)
<i>қаңтар</i>	<i>«Защита-Зырян» темір жолының ашылғанына 70 жыл (1954).</i>
<i>Ақпан</i>	
12-	Жазушы, Қазақстан Жазушылар Одағының мүшесі, Қазақстан Республикасының еңбек сіңірген қайраткері, Зайсан ауданының тумасы, Советхан Ғаббасовтың (1939 -) туғанына 85 жыл.

13	Шемонаиха ауданының тумасы, еңбек ардагері, Шемонаиха қаласы әкімшілігінің бірінші басшысы Михаил Васильевич Тучиннің (1944 -) туғанына 80 жыл .
22-	Ұлы Отан соғысының қатысушысы, қоғам қайраткері, Өскемен қаласының Құрметті азаматы Әубәкір Байбатчинұлы Байбатчиннің (1914-2011) туғанына 110 жыл .
<i>ақпан</i>	<i>Алғашқы физиотерапиялық емхананың ашылғанына 55 жыл (1969).</i>
Наурыз	
4-	Өскемен қаласының тумасы, педагог, өнертанушы, бейнелеу өнері туралы көптеген монографиялардың авторы Гүлжаухар Шериязданқызы Елеукенованың (1954-1999) туғанына 70 жыл .
22-	<i>Спортшылар сарайының ашылғанына 55 жыл (1969).</i>
24-	Зайсан ауданының тумасы, геолог-ғалым Венедикт Андреевич Хахловтың (1894-1972) туғанына 130 жыл .
25-	Екінші дүниежүзілік соғысқа қатысушы, Кеңес Одағының Батыры Трофим Михайлович Клименконың (1919-2003) туғанына 105 жыл .
26	Өнертану ғылымдарының докторы, Халықаралық көркемдік сыншылар қауымдастығының мүшесі, Орта Азияның бейнелеу өнері туралы көптеген ғылыми еңбектердің авторы, Өскемен қаласының тумасы, Райхан Әбдешқызы Ерғалиеваның* (1954) туғанына 70 жыл .

30-	Екінші дүниежүзілік соғысқа қатысушы, Кеңес Одағының Батыры Алексей Иванович Черновтың (1924-1989) туғанына 100 жыл.
31-	ғалым-географ, саяхатшы Николай Михайлович Пржевальскийдің (1839-1888) туғанына 185 жыл.
наурыз	<i>Катонқарагай ауданының, Жогары- Катон марал өсіру совхозының құрылғанына 95 жыл (қазіргі «Ақсу» ЖШС, 1929).</i>
	<i>Ертіс полиметалл кен орнының ашылғанына 70 жыл (1954).</i>
<i>Сәуір</i>	
3-	Ақын, халықаралық, республикалық, облыстық айтыстардың жеңімпазы және жүлдегері, «Шабыт» фестивалінің лауреаты, Аслан Ғафуровтың (1979-) туғанына 45 жыл.
4-	Ғалым, медицина ғылымдарының докторы, доцент, профессор, Зейнолла Қабдышұлы Сұлтанбековтың туғанына 80 жыл (1944-).
5-	әнші, сазгер Оралхан Көшеровтің (1959-2001) туғанына 65 жыл.
5-	Кеңес Одағының Батыры Георгий Семенович Болтаевтың (1914-1986) туғанына 110 жыл.
9-	Самар ауданының тумасы, жазушы, аудармашы, әдебиеттанушы Аслан Жамелұлы Жақсылықовтың (1954-) туғанына 70 жыл.
29-	Зайсан ауданының тумасы , ақын, журналист, аудармашы, ҚР Жастар Одағы сыйлығының, ҚР Мемлекеттік сыйлығының, Халықаралық «Алаш» сыйлығының иегері Есдәулет Ұлықбектің (1954-) туғанына 70 жыл.

29-	Екінші дүниежүзілік соғысқа қатысушы, Кеңес Одағының батыры Тимофей Сергеевич Вербицкийдің (1909-1944) туғанына 115 жыл .
<i>сәуір</i>	<i>Лениногор су электр станциясының құрылғанына (ГЭС) 70 жыл (1954).</i>
-	Ақын Абай Құнанбаев пен жазушы Мұхтар Әуезовтің (1979) естелік орындары бойынша туристік маршруттың ұйымдастырылғанына 45 жыл .
-	АҚ «Өскемен конденсатор зауыты» - ның алғашқы өнімін шығарғанына 65 жыл (1959).
<i>Мамыр</i>	
1-	Қолданбалы математика және кибернетика саласындағы қазақстандық ғалым, Қазақстан Республикасы Ұлттық Инженерлік академиясының корреспондент-мүшесі, техника ғылымдарының докторы, профессор Телеухан Нұралдаұлы Бияровтың (1949-2008) туғанына 75 жыл .
15	Ақын-әнші, КСРО Журналистер Одағының мүшесі, Федор Михайлович Карбушевтің (1904-1984) туғанына 120 жыл .
-	Қоғам қайраткері, солдат Даңқы ордендерінің толық кавалері, Өскемен қаласының Құрметті азаматы, Павел Сергеевич Синенконың (1909-1985) туғанына 115 жыл .
20-	Ақын Қашаф Айтжанұлы Туғанбаевтың (1924-1991) туғанына 100 жыл .
29-	Қазақ КСР-нің еңбек сіңірген ұстазы, Социалистік Еңбек Ері Жакия Чайжунусовтың (1914-1983) туғанына 110

	жыл.
-	хоккейші Евгений Анатольевич Блохиннің (1979-) туғанына 45 жыл.
<i>Маусым</i>	
2-	Лингвист-ғалым, түркітанушы, филология ғылымдарының докторы, профессор, Алтай Сәрсенбайұлы Аманжоловтың (1934-2012) туғанына 90 жыл.
7-	Социалистік Еңбек Ері, Шемонаиха ауданының тумасы Василий Иванович Михайленконың (1929-) туғанына 95 жыл.
10-	Жазушы, публицист, журналист, аудармашы, Қазақ КСР еңбек сіңірген мәдениет қызметкері Нұрғазы Шәкеевтің (1929-2008) туғанына 95 жыл.
10-	Ақын, жазушы, әдебиеттанушы, ғалым, филология ғылымдарының кандидаты, Torguighov University қазақ тілі және журналистика кафедрасының профессоры, Қазақстан Жазушылар одағының Павлодар облыстық филиалының басшысы, Серік Төлеубайұлы Елікбаевтың (1969-) туғанына 95 жыл.
14-	Шемонаиха ауданының тумасы, тарих ғылымдарының кандидаты, өлкетанушы Иван Дмитриевич Никифоровтың (1939-) туғанына 85 жыл.
20-	Суретші, суретші-график, КСРО Суретшілер Одағының мүшесі, Қазақстан Суретшілер Одағының мүшесі, Борис Филиппович Морозовтың (1944-) туғанына 80 жыл.

23-	Шығыс Қазақстан облысы Шемонаиха ауданының ара шаруашылығын дамыту саласындағы маманы, агроном, омарташы Петр Павлович Медведевтің (1889-1972) туғанына 135 жыл .
25-	Заң ғылымдарының кандидаты, Қазақ еңбек және әлеуметтік қатынастар Академиясының қылмыстық-құқықтық пәндер кафедрасының меңгерушісі, Шемонаиха ауданының тумасы, Руслан Айтқалиұлы Әмірхановтың (1979-) туғанына 45 жыл .
-	ҚЖИ(СДИ) ректоры (1986-2000), «XXI ғасырдың көрнекті адамдары» кітабына енген экономика ғылымдарының докторы, Өскемен қаласының Құрметті азаматы, Юрий Васильевич Баталовтың (1939-) туғанына 85 жыл .
26-	Шемонаиха ауданының Құрметті азаматы, көркемөнерпаз суретші Аркадий Гаврилович Козловтың (1929 -) туғанына 95 жыл .
29-	Шығыс Қазақстан облысының дамуына үлес қосқан мемлекет қайраткері, КСРО Түсті металлургия министрі, Өскемен қаласының Құрметті азаматы Петр Фадеевич Ломаконың (1904-1990) туғанына 120 жыл .
30-	<i>105 жыл бұрын 30 маусымға қараған түні Өскеменде «Ақ» режимге қарсы көтеріліс басылды (1919).</i>
<i>Шілде</i>	
5-	Натуралист-жазушы, биолог-ғалым, КСРО және Қазақстан Жазушылар Одағының мүшесі, Өскемен және Хошимин (Вьетнам) қалаларының Құрметті азаматы, Борис

	Васильевич Щербаковтың (1939-) туғанына 85 жыл.
16-	«Қазгипроцветмет» институтының президенті, Қазақстанның еңбек сіңірген құрылысшысы, Өскемен қаласының Құрметті азаматы Тоқан Жақияұлы Шайжүнісовтың (1944-) туғанына 80 жыл.
-	Өскемен қаласындағы ҚазКСР ҒА ғылыми-зерттеу тау-кен металлургия институтының (қазіргі Алтай геологиялық-экологиялық институты; 1949) қызметіне 75 жыл.
28-	Екінші дүниежүзілік соғысқа қатысушы, Кеңес Одағының батыры Борис Тимофеевич Павловтың (1919-2002) туғанына 105 жыл.
-	халықаралық дәрежедегі спорт шебері, жасөспірімдер арасында самбодан әлем чемпионы, Талғат Ақтаевтың (1964-1992) туғанына 60 жыл.
<i>шілде</i>	<i>Шығыс Қазақстан Облыстық балалар кітапханасының ашылғанына 65 жыл (1959), 2002 жылы Облыстық балалар және жасөспірімдер кітапханасы статусын алды.</i>
	Қазақстан Журналистер және Жазушылар одақтарының мүшесі, «Катонқарағай ауданының Құрметті азаматы» Жәнібек Қызырдың (1949-) туғанына 75 жыл.
<i>Тамыз</i>	
9-	Публицист, ақын, прозашы және қазақ ақындарының шығармаларының аудармашысы, Павел Николаевич

	Кузнецовтың (1909-1967) туғанына 115 жыл.
15-	Мемлекеттік, партия қайраткері, Қазақстан Компартиясы ШҚ облыстық комитетінің бірінші хатшысы Александр Константинович Протозановтың (1914-2006) туғанына 110 жыл.
18-	Айтыскер ақын Серікхан Жақияновтың (1959-) туғанына 65 жыл.
29-	<i>Өскемен қаласының Орталық алаңында орналасқан Абай ескерткішінің ашылғанына 15 жыл.</i>
29-	<i>А. С. Пушкин атындағы кітапхана ғимаратының алдында орналасқан А.С. Пушкиннің естелік бюстінің ашылғанына 15 жыл.</i>
Қыркүйек	
3-	Әдебиеттанушы ғалым, филология ғылымдарының докторы, профессор, Қазақстанның еңбек сіңірген мәдениет қызметкері, Қазақстан Республикасы Президентінің 1998 жылғы 30 желтоқсандағы Жарлығымен «Мағжан» монографиясы үшін ҚР Әдебиет және өнер саласындағы мемлекеттік сыйлығының лауреаты, Шарияздан Рүстемұлы Елеукеновтың (1929-2020) туғанына 95 жыл.
12-	Өскемен семсерлесуінің атасы, Қазақстан Республикасы гир спорты және армрестлинг федерациясының вице-президенті, семсерлесу бойынша Бүкілодақтық санаттағы төреші, гир спорты бойынша республикалық санаттағы төреші, Александр Александрович

	Долгихтың (1929-1999) туғанына 95 жыл.
13-	Кенес Одағының Батыры Владимир Алексеевич Колесниковтың (1924-2003) туғанына 100 жыл.
29-	Шемонаиха ауданының тумасы, жазушы Владимир Борисович Поляковтың (1954-) туғанына 70 жыл.
<i>Қазан</i>	
6-	Ақын, аудармашы, ұстаз Бақытжан Мұхтарқызы Раисованың (1959-) туғанына 65 жыл.
26-	<i>Өскемен әйелдер гимназиясының ашылуына 110 жыл (1914).</i>
28-	Өскемен қаласының тумасы, математик, музыкант, сазгер Николай Тепфердің (1959-2013) туғанына 65 жыл.
29-	Үлбі металл заводының ашылуына 75 жыл (1949).
31-	Өлкетанушы, публицист, ШҚ облыстық атқару комитетінің мұрағат ісін ұйымдастырушысы (1965-1988), КСРО Жазушылар Одағының мүшесі, Станислав Евгеньевич Черныхтың (1934-1991) туғанына 90 жыл.
октябрь	<i>«Рубцовка - Риддер» темір жолының ұзартылғанына 85 жыл. (1939)</i>
<i>Қараша</i>	
5-	Жазушы, ғалым-этнограф, өлкетанушы, қоғам қайраткері, Александр Ефремович Новоселовтың (1884-1918) туғанына 140 жыл.

6-	Қазақ совет әдебиет зерттеушісі, сыншы, филология ғылымының кандидаты Баламер Сахариевтің (1929 – 1979) туғанына 95 жыл .
-	<i>Өскеменде бірінші трамвай жіберілгеніне 65 жыл (1959).</i>
12-	<i>Ауғанстан аумағында интернационалдық борышын атқару кезінде қаза тапқан Шығыс Қазақстан жауынгерлеріне ескерткіштің ашылғанына 20 жыл.</i>
14-	Кенес Одағының Батыры Георгий Тимофеевич Рыжовтың (1919-1997) туғанына 105 жыл .
22-	Ұлы Отан соғысына қатысушы, «Звено Алтая» әдеби бірлестігінің мүшесі, ССРО журналистер Одағының мүшесі Александр Андреевич Афанасьевтің (1909-1979) туғанына 115 жыл .
24-	Кенес Одағының Батыры Андрей Васильевич Суминнің (1919-1986) туғанына 105 жыл .
27-	Зайсан ауданының тумасы, ақын, аудармашы Заманбек Әбдешевтің (1949-) туғанына 75 жыл .
-	Өскемен қаласының тумасы, ақын Валентин Алексеевич Балмочныхтың (1949-) туғанына 75 жыл .
30-	Қазақстандық жеңіл атлет, Лондондағы 2012 жылғы Олимпиада ойындарының чемпионы, Ольга Сергеевна Рыпакованың (1984-) туғанына 40 жыл .
30-	Геология-минералогия ғылымдарының докторы, ҚР ҰҒА академигі, Қазақстанның еңбек сіңірген ғылым қайраткері, Орталық

	және Шығыс Қазақстанның геологиясы мен металлогениясы жөніндегі ғылыми жұмыстардың авторы, Григорий Никифорович Щербаның (1914-2001) туғанына 110 жыл.
<i>Желтоқсан</i>	
3-	Совет Одағының Батыры Григорий Федосеевич Ивановтың (1919-1945) туғанына 105 жыл.
13-	Азамат соғысына қатысушы, Өскемен қаласының құрметті азаматы Иван Петрович Даниловтың (1884-1975) туғанына 140 жыл.
15-	Суретші, график, мүсінші Николай Павлович Александровтың (1924-1986) туғанына 100 жыл.
17-	Совет Одағының Батыры Александр Афанасьевич Бурнашовтың (1914-1974) туғанына 110 жыл.
18-	Жазушы, тілші, педагог Елтай (Елгон) Қатпанұлы Тұрлыбаевтың (1929-2012) туғанына 95 жыл.
20-	Тарбағатай ауданының тумасы және құрметті азаматы, ақын Хамит Балшабековтің (1939-2007) туғанына 85 жыл.
21-	Қазақ КСР еңбек сіңірген әртісі, ШҚ облыстық Жамбыл атындағы драма театрының әртісі Иван Афанасьевич Крючковтың (1914-1985) туғанына 110 жыл.
24-	ШҚО-ның үш ауданының «Құрметті азаматы», Өскемен қаласы аксақалдар кеңесінің төрағасы, ШҚО халқы Ассамблеясы Қоғамдық келісім кеңесінің белсендісі

	Аухадиев Сайлаухан Әбілханұлының (1939-) туғанына 85 жыл.
28-	Жазушы - натуралист, өлкетанушы, фотоаңшы, Зырян қорғасын комбинатының маркшейдері (1957-1989), Александр Григорьевич Лухтановтың (1934-) туғанына 90 жыл.
29-	<i>Өскемен цемент зауытының ашылғанына 60 жыл (1964).</i>
31	<i>Глубокое ауданының құрылғанына 60 жыл (1964).</i>

АЙЫ МЕН КҮНІ БЕЛГІСІЗ АТАЛЫП ӨТІЛЕТІН МЕРЕЙТОЙ ИЕЛЕРІ

-	Даңқты батыр, шешен, Абылай ханның ту ұстаған батырларының бірі, Керейлер қолбасшысы Жәнібек Бердәулетұлының (1714-1792) туғанына 310 жыл.
-	Сібірде, оның ішінде Өскемен бекінісінде (1827-1830) жер аударылған декабрист, Батыс Сібірдегі А.Гумбольдт экспедициясының қатысушысы (1829) Степан Михайлович Семеновтың (1789-1852) туғанына 235 жыл.
-	<i>Өскеменде қазақ ұлдарына арналған интернаттың ашылғанына 150 жыл (1874).</i>
-	<i>Шемонаиха ауылдық және бастауыш мектептің ашылуына 125 жыл (1899).</i>
-	Шығармашылық өмірбаяны Өскемен қаласында басталған Қазақстанның актер, халық әртісі Павел Осипович Қайровтың (1904-1962) туғанына 120 жыл.
-	Өскемен қаласының тумасы, Пейзаж суретшісі,

	портретші, театр және кино суретшісі, Қазақстан Суретшілер Одағының мүшесі Загрудин Сағадидұлы Назыровтың (1909-1989) туғанына 115 жыл .
-	Ғалым, археолог, Шығыс Қазақстанның зерттеушісі, «Восточный Казахстан в эпоху бронзы», «Древняя металлургия и горное дело Западного Алтая», «Загадка золотого кургана» монографияларының авторы Сергей Сергеевич Черниковтың (1909-1976) туғанына 120 жыл .
-	Ағаш өңдеуші, Коммунистік еңбектің екпіндісі, Ұлы Отан соғысының ардагері, Социалистік Еңбек Ері Турусбек Ахметовтың (1914-1991) туғанына 110 жыл .
-	Қаз КСР ҒА геолог, академигі, Қаратау, Рудный Алтай, Шыңғыс-Тарбағатай құрылымдық-металлогендік аймағының геологиясы мен металлогениясы бойынша ғылыми зерттеулер жүргізген ҚазКСР еңбек сіңірген ғылым қайраткері Арықтай Қайыпұлы Қайыповтың (1914-1993) туғанына 110 жыл .
-	<i>«Әділ» АҚ, Өскемен спирт арақ зауытының (1929) құрылғанына 95 жыл.</i>
	<i>Халық байланыс комиссариатының радиостанциясы мен қалалық кеңесті біріктірген Өскеменде алғашқы қалалық телефон желісі пайда болғанына 100 жыл (1924).</i>
-	<i>Глубокое ауданы Белоусовка кентінің құрылғанына 85 жыл (1939).</i>

-	<i>КСРО-да, оның ішінде Шығыс Қазақстанда «үздіксіз» ұжымдастыру жылынан бастап 95 жыл, бұл қазақ халқының тарихындағы қайғылы оқиғалардың біріне әкелді (1929).</i>
-	<i>Өскемен қаласына облыс орталығы мәртебесін бергеніне 95 жыл. (1929)</i>
-	<i>Ақын, найман руынан шыққан аңызға айналған би, Байғар Құттыбайұлының (1699-1775) туғанына 325 жыл.</i>
-	<i>12 қараша- Ауғанстан аумағында интернационалдық борышын атқару кезінде қаза тапқан Шығыс Қазақстан жасауыгерлеріне ескерткіштің ашылғанына 20 жыл.</i>

АТАЛЫП ӨТІЛЕТІН МЕРЕЙТОЙ ИЕЛЕРІНЕ ҚЫСҚАША АНЫҚТАМА

Қаңтар

8 қаңтар



Рейхерд Дмитрий (1989)

Фристайлдан халықаралық дәрежедегі спорт шебері, туғанына 45 жыл. 1989 жылы 8 қаңтарда Өскемен қаласында дүниеге келген. Алты мәрте Қазақстан Республикасының чемпионы, 2005 жылғы Уфа қаласында өткен Ресей кубогының иегері. 2007 жылғы жасөспірімдер арасындағы әлем чемпионы, Еуропа кубогы кезеңдерінің төрт дүркін жеңімпазы, Америкада өткен әлем чемпионатының қола жүлдегері. 2011 жылғы Қысқы Азия ойындарында могулде 1-орынды иеленді.

10 қаңтар

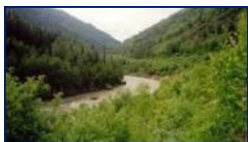


Құмарбеков Мүсілім (1939-2016)

Журналист, жазушы, туғанына - 85 жыл. 1939 жылы 10 қаңтарда Шығыс Қазақстан облысының Ұлан ауданында туған. ҚазМУ-ді бітірген. Шығыс Қазақстан облыстық «Коммунизм туы» (қазіргі «Дидар») газетінде ұзақ жылдар бойы қызмет істеген. «Ақ Ертіс», «Иртыш» атты қазақша-орысша шығатын әдеби, мәдени журналда редактордың орынбасары қызметін атқарған. Қазір «Дидар» облыстық газеті редакторының орынбасары қызметін атқарады. Жазушының «Алтайдың ардагері», «Қыз күлкісі», «Асау Ертіс», «Шынар», «Алтайым - алтын бесігім», «Жастық жағалауы» атты кітаптары бар. 2003 жылы «Фолиант» баспасынан «Жар жағасындағы үй» повестер жинағы, «Базальт»

баспаханасынан «Тауқымет» атты романы жарық көрді. Қазақстан Жазушылар одағының мүшесі.

11 қаңтар



Облыстық «Уба санаторийінің» құрылғанына 50 жыл. 1974 жылы 11 қаңтарда Шығыс Қазақстан облысы Шемонаиха ауданы Выдриха ауылында, Уба өзенінің жағалауында ашылған. 100 орынды «Уба санаторийі»

ардагерлерге арналған.

Ауданның туристік шамасы табиғаттық дем алатын орындар қорымен, Выдриха ауылында «Уба санаторийі»

ММ Мыс-химиялық комбинатының санаторий-профилактикалық кешенінің барлығымен сипатталады.

12 қаңтар

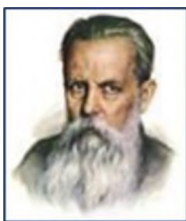
Байбатыров Ғалым (1949-2012)



Ақын, журналист, драматург, туғанына - 75 жыл. 1949 жылы 12 қаңтарда Шығыс Қазақстан облысының Зайсан қаласында туған. 1967 жылы Зайсан ауданының Дайыр ауылында орта мектепті бітіріп, Кеңес армиясы қатарында әскери борышын өтеп келген соң, 1976 жылы ҚазМУ-дың журналистика факультетін тәмамдаған. Еңбек жолын Зайсан аудандық «Достық» газетінде бастап, 1976 жылы облыстық «Коммунизм туы» (қазіргі «Дидар») газетіне ауысып, осы газетте табан аудармай 25 жыл қызмет етті. Ал 1982 жылы «Жазушы» баспасынан «Сәуір самалы», 1999 жылы «Әл-Фараби» баспасынан «Үміттің оты сөнбейді», 2000 жылы Өскемендегі «Шығыс» баспасынан «Арман дүние» атты өлеңдер жинағы жарық көрген. Сондай-ақ, Ғ. Байбатыров - «Шежірелі Шығыс өңірі» (2006), «О дүниенің табалдырығы» (2007) және «Жүрегімнің

жанары» (2008) жинақтарының авторы. Оның «Өңім бе, ойбай, түсім бе?», «Албасты» операциясы» және «Отан үшін» деген пьесалары сахналанған. Қазақстан Жазушылар одағының мүшесі, Қазақстан Журналистер одағы сыйлығының иегері, бірнеше мүшәйралардың жүлдегері.

15 қаңтар



Бажов Павел Петрович(1879 – 1950)

Жазушы, туғанына 145 жыл. 1879 жылы. 15(27) қаңтарда Ресей империясы Пермск губерниясындағы Екатеринбург уезінде Сысертск зауытында дүниеге келген. 1918 жылдың маусымынан Өскемен қаласына келіп, қызмет ете бастады. П.П.Бажов Өскемен уезінде тұрған кезінде халықтық білім бөлімінің меңгерушісі, «Советская власть» газетінің редакторы болған. Оның бастамасымен және өзінің тікелей қатысуымен Халықтық Үйде (қазір Жамбыл атындағы облдрамтеатр) уезде тұңғыш қазақ ұлттық тобы құрылды, селолық кітапханалар мен оқу үйлері ашылды, халық сауатсыздығын жою жөнінде жұмыс жүргізілді. Сталин премиясының 2-дәрежелі лауреаты (1943), Ленин орденімен марапатталған. 1950 жылы қайтыс болған.

24 қаңтар

«Защита-Зырян» теміржолының ашылғанына 70 жыл. Ол 1954 жылы 24 қаңтардан жұмыс істеуде. 1954 жылдың 13 сәуірінде Защита – Зырян темір жол торабымен паровоз депосын құру туралы бұйрық шығарылды. Аталмыш депо өз алдына 1956 жылы берілді. 1958 жылы Қазақ темір жолы құрылып, ол бір орталықтан Алматыдан басқарылатын. 12-ші паровоз паркі осы күннен бастап Қазақ темір жолының нөмір

15-ші негізі паровоз паркі болып танылды. 1960 жылдардан бастап Защитадан Зырянға дейінгі тұйықталған темір жол желісі Зырындағы айналмамен қатар іске қосылды.

Ақпан

12 ақпан



Габбасов Советхан (1939)

Жазушы-дәрігер, медицина ғылымдарының кандидаты, педагогика ғылымдарының докторы, туғанына 85 жыл. 1939 жылы 12 ақпанда Шығыс Қазақстан облысының Зайсан ауданындағы Сұңқар ауылында дүниеге келген. 1959 жылы Зайсан аудандық партия комитетінің жолдамасымен, Алматы Мемлекеттік медицина институтының емдеу факультетіне студент болып қабылданды. Еңбек жолын 1966 жылы емханада дәрігер-хирург болып бастап, медицина ғылымымен айналысты. «Медицина ғылымдарының кандидаты» деген ғылыми атағын алды. Қазақтың клиникалық және экспериментті ғылыми-зерттеу хирургия институтының аға ғылыми қызметкері болып жүріп, «Асқазан операциясының жаңа әдісі» атты ғылыми жаңалығын ашады. «Қыран қия», «Өскен ұя», «Мейірім» әңгімелері, «Серпер», «Нәзік сезім», «Кәусар», «Қандауыр», «Воззрение» романдары және «Ізгілік әліппесі», «Халық педагогикалық негізі» оқулықтары мен монографиялары жарық көрген. 2000 жылы Алматыға оралып, «Мектепке дейінгі тәрбие» ғылыми-зерттеу институтының директоры болып тағайындалды және медицина мен педагогика ғылымдарының докторы, Қазақстанның Еңбек сіңірген қайраткері, КСРО денсаулық сақтау ісінің үздігі, Зайсан ауданының құрметті азаматы, Махамбет атындағы сыйлықтың лауреаты, «Алаш үні»

қоғамдық бірлестіктер одағының төрағасы, Халықаралық М. Нострадамус атындағы проскофиялық Академиясының толық мүшесі – академигі, профессор.

Наурыз

22 наурыз



Өскемен Спортшылар сарайының ашылғанына 55 жыл. Ол 1969 жылы 22 наурызда ашылды. Спорт сарайына Олимпиада чемпионы, Қазақстанның хоккейден олимпиада құрамасының

бірінші жаттықтырушысы Александровтың есімі берілді.

25 наурыз



Клименко Трофим Михайлович(1919-2003)

Екінші дүниежүзілік соғысқа қатысушы, Кеңес Одағының Батыры, туғанына 105 жыл. 1919 жылы 25 наурызда Таврия ауданы Украинка ауылында дүниеге келді.

Ушанов атындағы Өскемен мектебінің 7 сыныбын бітіргеннен кейін 1937 жылы Алматы темір жол техникумына оқуға түсті. Келесі жылы әскер қатарына шақырылып жаяу әскер училищесіне оқуға жіберілді. 1941 жылғы тамыз айынан бастап майданда 5 рет жарақаттанды. Атқыштар взводының командирінен батальон командиріне дейін өсті. Мәскеудің қорғанысы, Сталинград және ОрелКурск доғасы астындағы шайқастар, Польшаның азаттығы – гвардия майоры Клименконың майдандық өмірінің хроникасы осындай. Батырлығы, ерлігі, командирлік іскерлігі үшін гвардия майоры Т.М.Клименко 1944 жылғы 23 қыркүйекте Кеңес Одағының Батыры атағына ие болды. Ленин, 2 рет

Қызыл Ту, 1-дәрежелі Отан соғысы, «Қызыл Жұлдыз» ордендерімен, медальдармен марапатталған.

30 наурыз



Чернов Алексей Иванович (1924-1989)

Екінші дүниежүзілік соғысқа қатысушы, Кеңес Одағының Батыры, туғанына - 100 жыл. 1924 жылы 30 наурызда Сандықтау ауданы Балкашино ауылында дүниеге келген. Соғыс және еңбек ардагері. 1940–41ж.

Балкашино өрттен қорғау мекемесінде жұмыс жасады. Ридер қаласының маңындағы Белоусов кенішінде жұмыс жасаған. 1942 ж. Кеңес армиясы қатарына алынып, 13-гв. армияның 121-гв. атқыштар дивизиясының 313-гв. артиллерия полкінде зеңбірек көздеушісі болды. Елге оралған Чернов «Құрылысмеханизациясы» тресінде диспетчер, механик, бас инженер, көлік конторының бастығы қызметтерін атқарған. 1949 жылы Өскемен құрылыс механизациясы техникумын бітірген. Ленин, Қызыл Ту, 1-дәрежелі Отан соғысы ордендерімен марапатталған.

31 наурыз



Пржевальский Николай Михайлович (1839-1888) ғалым-географ, саяхатшы,

туғанына - 185 жыл. 1839 жылы 31 наурызда Смоленск облысы, Кимборво деревнясында туған. Әскери академияны 1963 жылы бітірген соң Варшавадағы

юнкер мектебіне оқытушы болып тағайындалады. 1867 жылы Варшавадан Петербургке келіп, Қиыр Шығыстың ең бай Уссури өлкесін зерттеуге аттанады. Орталық Азияны зерттеудегі саяхаттарының бәрі де Семенов-Тянь-Шанскийдің басшылығымен жүргізілді, ол - жаратылысты тәжірибе жүзінде зерттеп танудың атасы,

Европа ғалымдарының аяғы баспаған Орталық Азияның табиғаты мен оның байтақ даласын бірінші болып зерттеген ғалым және үздіксіз 20 жыл жорықта болып, құпиялы жердің сырын ашуды мақсат тұтты. Н.М.Пржевальский ғылымға қосқан үлесі үшін Берлиннің, Лондонның, Италия мен Шведтің географиялық қоғамдарының жоғары дәрежелі медальдарымен наградталған.

Сәуір

3 сәуір



Гафур Аслан (1979)

Айтыскер ақын, туғанына 45 жыл. 1979 жылы 3 сәуірде Шығыс Қазақстан облысы Тарбағатай ауданының Қабанбай батыр ауылында дүниеге келген. С. Аманжолов атындағы ШҚМУ-ді тәмәмдаған. Бүгінде осы университетте «Жастар саясаты орталығы» бастығының орынбасары болып қызмет атқарады. Республикалық оқушылар арасында өткен ақындар айтысының 1-орын иегері. Халықаралық «Шабыт» фестивалінің айтыс номинациясы бойынша лауреаты. Қырғызстанда, ҚХР – да өткен халықаралық ақындар айтысында 2 орынды иеленген. Монғолиядағы Баян Өлгий қаласының 70 жыл толуына арналған ақындар айтысында жеңімпаз атанып, МДП-ның 20 жылдығына арналған «Достық» медалімен марапатталған. Астана қаласының 11 жылдығына арналған «Астана мыңжылдықтар тоғысында» атты республикалық ақындар айтысының бас жүлдегері. 2010 жылы өлеңдер мен айтыстардан құралған «Толағай» атты жинағы жарық көрді.

5 сәуір



Көшерев Оралхан (1959-2001)

Әнші, сазгер, туғанына 65 жыл. 1959 жылы 5-ші сәуірде Күршім ауылында дүниеге келген. Семей қаласының музыка училищесіне түсіп, бір курсын ғана тәмәмдайды. Күршім ауданының мәдениет бөлімінде қызмет атқарып, көптеген концерттер берген. Оны жұрт «Шығыстың Шәмшісі» деп атаған. Сазгер-әншінің «Боздала», «Достарыма», «Туған жер», «Ескі әнді, шеше, қозғам», «Алғашқы махаббат», «Алтай», «Інілеріме», «Өскемен - әнім» атты әндері мен термелерін бүгін шығыстағы қазақтың бәрі айтады. Ол дарынды сазгер. "Ұланым, менің Ұланым" деген Мұрат Тастағановтың өлеңіне шығарылған әні де бар. 2004 жылы қайтыс болған.

29 сәуір



Есдәулет Ұлықбек (1954-)

Ақын, аудармашы, ҚР Жастар Одағы сыйлығының, ҚР Мемлекеттік сыйлығының, Халықаралық «Алаш» сыйлығының иегері, туғанына 70 жыл. 1954 жылы 29 сәуірде Шығыс Қазақстан облысы Зайсан ауданының Үлкен Қарата л ауылында дүниеге келген. 1977 жылы ҚазМУ-ді бітіріп, 1985 жылы Мәскеудегі әдебиет институты жанындағы жоғарғы курсты бітірген. Оннан астам жыр жинақтарының авторы. 2008 жылдан «Жұлдыз» журналының бас редакторы. Қазақстан Жазушылар одағы басқармасының хатшысы. Қазақстан Журналистер академиясының толық мүше-академигі, М.Әуезов атындағы Семей университетінің құрметті профессоры, Еуразия әдеби журналдары Конгресі

тұрақты кеңесінің мүшесі. «Құрмет» орденімен, Ресейдің «Есенин» алтын медалімен, Қазақстан Журналистер академиясының «Алтын жұлдыз» сыйлығымен марапатталған.

29 сәуір



Вербицкий Тимофей Сергеевич (1909-1944)

Екінші дүниежүзілік соғысқа қатысушы, Кеңес Одағының Батыры, туғанына 115 жыл. 1909 жылы 29 сәуірде Шығыс Қазақстан облысы Шемонаиха ауданының Камышинка ауылында дүниеге келген. 1932-35 жылдары Кеңес әскері қатарында болды. Ұлы Отан соғысына 1943 жылы шақырылған. 759-

атқыштар полкінің бөлімше командирі Вербицкий 1943 жылдың қазан айында Киевтің солтүстік жағында Днепр өзенінен өтіп, плацдармды кеңейту үшін болған ұрыста қатардан шығып қалған взвод командирін алмастырды. Батыл әрі тапқырлықпен қимылдап, тапсырманы орындады. 1944 жылдың қаңтар айында Киев облысы Вышгород ауданы Гута-Межигорская селосында ұрыста қаза тапты. Вербицкийге КСРО Жоғарғы Кеңесі Төралқасының Жарлығымен Кеңес Одағының Батыры атағы берілді. Ленин орденімен марапатталды.



«Өскемен конденсатор зауыты»

АҚ - ның алғашқы өнімін шығарғанына 60 жыл. Онда жасалатын конденсаторлар, конденсаторлық қондырғылар елімізде жоғарғы сұранысқа ие.

Соңғы онжылдықта өндіріс көлемінің артуы мен зауыттардағы, кен орындарындағы қондырғылар мен

құралдардың ескіруіне байланысты техникалық базаны жаңарту қажеттілігі алға шықты.

Мамыр

29 мамыр



Блохин Евгений Анатольевич (1979-)

Хоккейші, туғанына 45 жыл. 1979 жылы 29 мамырда Өскемен қаласында дүниеге келген. Қазақстан құрамасының мүшесі. «Лада», «Ижсталь», «Мотор», ПМ ХК, «Металлург» (Новокузнецк), «Динамо» (Мәскеу), «Сібір», «Нефтехимик», «Югра» (Ханты-Манси) хоккей командаларының құрамында ойнаған. Қазақстан құрамасының сапында екі әлем чемпионатына, 2006 жылы Туринде өткен Олимпиадалық ойындарға қатысқан. Шайбалы хоккейден 2009-2010 жылғы Ресейдің жоғары лигасы чемпионатының жеңімпазы. 2011 жылғы Қысқы Азия ойындарының чемпионы.

Маусым

10 маусым



Шәкеев Нұрғазы (1929-2008)

Жазушы, аудармашы, журналист, туғанына 95 жыл. 1929 жылы 10 маусымда Шығыс Қазақстан облысы Тарбағатай ауданы Кіндікті ауылында дүниеге келген. Қазак КСР-інің еңбек сіңірген мәдениет қайраткері. 1957 жылдан Журналистер одағының және 1978 жылдан Жазушылар одағының мүшесі. ҚазПИ-дің филология факультетін бітіріп, 1951-1969 жылдары «Социалистік Қазақстан» («Егемен

Қазақстан») газетінің әдеби қызметкері, бөлім меңгерушісі, жауапты хатшысы, бас редактор, 1969-1972 жылдары «Мектеп» баспасында қызмет атқарып, 1972-1974 жылдары ҚР Баспа, 1974-1979 «Ара –Шмель» журналының Бас редакторы, ал 1985-1987 жылдары «Қазақ Совет энциклопедиясының» жауапты хатшысы және Бас редакторының орынбасары болды. 1987 -1991 жылы «Кітап жаршысы - Друг читателя» басылымдарының Бас редакторы. 1993-1996 жылдары «Алаш-мирас» журналының жауапты хатшысы қызметтерін атқарды. И. Калашниковтың «Сұм заман» атты романын тәржімалағаны үшін Халықаралық «Алаш» әдеби сыйлығын алған (2005).

20 маусым



Морозов Борис Филиппович (1944)

Суретші, туғанына 80 жыл. 1944 жылы 20 маусымда Песчанка ауылында дүниеге келді. Мәскеу қаласы Н. Крупская атындағы халықтық Бүкілодақтық өнер университетінің түлегі, сурет және бейнелеу өнері факультетінде оқыған. 1969 жылы Қазақстан Республикасы суретшілер Одағының мүшесі атағына ие болды. Облыстық, республикалық және бір халықаралық Германия, Чехословакия, Венгрия, Болгарияда экспонатталған көрменің қатысушысы. 30 жылдан астам уақытта балалардың «Ласточка» бейнелеу өнері студиясын басқарады. Шығыс гуманитарлық колледжі филиалында оқытушы. «Бейнелеу өнері» номинациясында мәдениетке қосқан үлесі үшін Шығыс Қазақстан облысы әкімі сыйлығының 2005 жылғы жүлдегері.

Шілде

20 шілде



Щербаков Борис Васильевич (1939) жазушы, туғанына 85 жыл. 1939 жылдың 20 шілдесінде Шығыс Қазақстан облысының Өскемен қаласында дүниеге келген. Алғашқыда ол қанатты құстарды байқап қадағалап жүреді де, кейін бірыңғай

орнитологияның ғылыми-зерттеу жұмысымен шұғылданады. 1967 жылы Өскемен педагогикалық институтының (қазіргі ШҚМУ) биология факультетін тәмамдаған. ҚР ҰҒА-ның Зоология институтында орнитолог болды. Биология ғылымының кандидаты дәрежесін қорғаған. Б. Щербаков жиырма жылға жуық жас натуралистердің облыстық станциясының зоологиялық үйрмесін басқарған. «Айлы мекеннің тұрғыны», «Қоңыраулы өзеннің жағасында», «Күздің алтын соқпақтары», «Жасыл үй», «Таусылмас соқпақтар» прозалық кітаптардың авторы.

28 шілде



Павлов Борис Тимофеевич (1919-2002).

Екінші дүниежүзілік соғысқа қатысушы, Кеңес Одағының Батыры, туғанына 105 жыл. 1919 жылы 28 шілдеде Шығыс Қазақстан облысының Өскемен қаласында дүниеге келген. Орта мектепті Ленинград (қазіргі Санкт-Петербург) қаласында бітіргеннен кейін Әскери-теңіз училищесін үздік бітіріп шықты. 1941 жылы Солтүстік флотқа торпедальк катердің командирі ретінде жіберілді. 1942 жылдың мамырынан Ұлы Отан соғысына қатысты. 1944 жылдың

қыркүйегіне қарай Павлов жаудың 2 көлігі мен күзет кемесін жойды. 1945 жылы 5 қарашада Павловқа ерлігі үшін КСРО Жоғарғы Кеңесі Төралқасының Жарлығымен Кеңес Одағының Батыры атағы берілді. Соғыстан кейін Әскери-теңіз флотында қызметін жалғастырды. 1974 жылы запасқа шығып, Санкт-Петербург қаласында тұрды. Ленин, 1 дәрежелі Отан соғысы, 2 рет Қызыл Ту ордендерімен және көптеген медальдармен марапатталған.

28 шілде



Ақтаев Талғат (1964)

самбо күресінен жастар арасында Әлем чемпионы, туғанына 60 жыл. 1964 жылы 28 шілдесінде Шығыс Қазақстан облысы Ұлан ауданының (бұрынғы Таврия ауданы) Пролетарка ауылында дүниеге келген. Шығыс Қазақстан

Педагогикалық институтының дене тәрбиесі бөлімін бітірген. 1982 жылы самбо күресінен жастар арасында Әлем чемпионы. Өткен ғасырдың 80-ші жылдарында Қазақстанның ең атақты палуандарының бірі. Дзюдо және самбо күрестерінен КСРО спорт шебері және Қазақ КСР-інің бірнеше дүркін чемпионы.



Өскемендегі **Облыстық балалар және жасөспірімдер кітапханасының ашылғанына 65 жыл (1959 ж.)** А. П. Гайдар атағын алғанына - 55 жыл (1964 ж.), 2002 жылы Облыстық балалар және

жасөспірімдер кітапханасы мәртебесін алды. 1964 жылы – балалар жазушысы А. П. Гайдардың 60 жасқа толу мерейтойына байланысты кітапханаға жазушының есімі берілді. 2001 жылы – толық түзету жұмысы мен қайта

өндеуі бар жеке орналасқан ғимарат алды. 2003 жылы – Облыстық балалар және жасөспірімдер кітапханасы мәртебесін алып, штат қызметкерлерінің саны артты. Кітапхана миссиясы: кітапхана тұтынушыларының ақпараттық ресурстарды еркін пайдалануына жол ашу. Кітапхана басшысы – Балташова Күлмария Балташқызы. Бүгінгі таңда Шығыс Қазақстан облыстық балалар және жасөспірімдер кітапханасында 10 арнаулы құрылымдық бөлімдер жұмыс істейді: қорды қалыптастыру, кітап қорын сақтау, ақпараттық-библиографиялық, инновациялық-әдістемелік, ұлттық әдебиет және өлкетану, қызмет көрсету, шетел әдебиеті, бос уақыт және мәдени шараларды ұйымдастыру, маркетинг, кітапхананы дамыту бөлімдері. Сонымен қатар кітапхана 16 аудандық кітапханалардың орталығы болып табылады.

Тамыз

9 тамыз



Кузнецов Павел Николаевич (1909-1957)

ақын, аудармашы, журналист, туғанына 115 жыл. 1909 жылы 9 тамызда Шығыс Қазақстан облысы

Солдатское селосында туған. Өскемендегі приход мектебінде және Семейдегі мектепте оқып, білім алған. 1920 жылы қызметін шығармашылық қызметке арнап, «Литература и искусство Казахстана» журналына редакторлық етеді. Ұлы Отан соғысына қатысқан жазушы 8-гвардиялық газеттің редакторы, содан соң «Правда» газетіне тілші болады. 1950 жылы жарық көрген «Жамбыл - внук Ыстыбая» атты романға 1953 жылы Жамбыл атындағы республикалық I дәрежелі сыйлық берілді. «Бақытын тапқан адам» деген атпен

1959 жылы қазақ тіліне аударылды. Қызыл Ту, I дәрежелі Отан соғысы, Қызыл Жұлдыз, «Құрмет белгісі» ордендерімен марапатталған. 1957 жылы қайтыс болған.

18 тамыз



Жақиянов Серікхан (1959-2018)

Айтыскер ақын, туғанына 65 жыл. 1959 жылы 18 тамызда Шығыс Қазақстан облысы Тарбағатай ауданының Қабанбай ауылында дүниеге келген.

1974 жылы 8-сыныпты тәмамдап, кәсіптік-техникалық училищені бітірген соң тракторшы болып жұмыс істеді. 1977-1979 жылдары әскер қатарында болды. 1987 жылы ауылдық Мәдениет үйінің директоры, 1988 жылы аудандық мәдениет бөлімінде автокөліктер клубының меңгерушісі болып қызмет еткен. Алғаш 1986 жылы аудандық ақындар айтысында 1-орын алған Серікхан кейін Талдықорған қаласында өткен «Біржанның інілері, Сараның сіңілілері» атты республикалық айтыста, Ақтөбе облысының 120 жылдығы мен Қ. Жұбановтың 90 жылдық мерейтойына арналған айтыстарда, Қабанбай батырдың 300 жылдық мерейтойына арналған республикалық ақындар айтысының 1-орын иегері.

Қыркүйек

3 қыркүйек



Елеуєнов Шарияздан Рүстемұлы (1929 -2020) Әдебиетші-ғалым, филология ғылымының докторы, профессор, Қазақстанның еңбек сіңірген әдениет қызметкері, туғанына - 95 жыл. 1929 жылы 3 қыркүйекте Шығыс Қазақстан облысының Ұлан ауданы, Аршалы ауылында туған.

Қазақ мемлекеттік университетін 1951 жылы бітірген ол еңбек жолын Шығыс Қазақстан облыстық газетінде әдеби қызметкер болып бастаған еді. Одан Мәскеудегі Қоғамдық ғылымдар академиясына түсіп, оны тәмамдады. Филология ғылымдарының кандидаты атағын алып, бұрынғы оқытушылық қызметіне қайта оралып, партияның Орталық Комитетіне қызметке шақырылды. Содан баспасөз, полиграфия және кітап саудасы жөніндегі мемлекеттік комитеттің төрағасы болып тағайындалды. «Құрмет белгісі» орденімен, көптеген медальдармен, Қазақ ҚСР Жоғарғы Кеңесінің, Қазақстан Республикасы Ұлттық Ғылым академиясының Құрмет Грамоталарымен марапатталған.

Қазан

6 қазан



Раисова Бақытжан Мұқтарханқызы (1959)

Ақынның туғанына 65 жыл.

1959 жыл 6 қазан Шығыс Қазақстан облысы, Катонқарағай ауданы, Еңбек ауылында туған. 1976 жылы Бақытжан Раисова С. М.

Киров атындағы (қазір Әл Фараби атында) Қазақ Мемлекеттік университетіне қазақ тілі мен әдебиеті бөліміне оқуға түседі. Жоғарғы оқу орнын үздік аяқтаған Бақытжан 1981 жылы «Қазақ университеті» газетінде қызмет атқарады. 1982 жылы Катонқарағай ауданындағы Аршаты ауылына оралып мұғалім болып қызмет істейді. 1984-1985 жылдары Бақытжан Раисова аудандық «Арай» газетінде аудармашы-тілші ретінде қызметте болады. 1995 жылы ұлы ақын Абай Құнанбаевтың туғанына 150 жыл толуына орай Алматыда өткен конференцияда Бақытжанға «Білім беру ісінің үздігі» атағы беріледі. 1997-2007 жылдары ол Өскемен қаласындағы Ахмет Байтұрсынов атындағы гуманитарлық-эстетикалық дамыта оқыту бағытындағы мектепте ұстаздық қызметін жалғастырады.

Оның өлеңдері «Қазақ әдебиеті», «Жас алаш», «Дидар», «Арай» газеттерінде, «Жұлдыз», «Ақ Ертіс», «Қазақ тілі мен әдебиеті» журналдарында, «Балауса» студент-жастар топтамасында, «Ағажай, Алтайдай жер қайда-ай» жинағында, «Алтай әуендері» атты топтамахрестоматияда жарияланған. Б. Раисованың 2000 жылы «Білім» баспасынан «Ай мен Алтай», 2005 жылы «Елорда» баспасынан «Сезім сәулесі» жыр жинақтары басылып шыққан. 2009 жылы «Ғасырдың мұңы» баспадан шығады.

29 қазан



Үлбі металлургиялық зауытының ашылғанына - 75 жыл. 1949 жылы алғашқы өнімдерін шығара бастады. «УМЗ» АҚ әлемдік деңгейдегі өнім шығаратын, бірегей өндіріс орнына айналды. Мұнда әлем бойынша жоғары сұранысқа ие атом

электростансаларының отыны, жоғары өткізгіштер, тантал, бериллий металдары және олардың негізінде басқа да бағалы өнімдер алынады. Кәсіпорынның басты артықшылығы әлемде ұқсастығы жоқ технологиясында. Уран қаншалықты бағалы өнім болса, оны тиімді және залалсыз өндіру соншалықты қиынға соғатыны белгілі. Бұл зауытта уранды адам қолының жанасуынсыз өндіру, өңдеу технологиясы жолға қойылған. Соңғы жылдардағы негізгі жетістіктердің бірі жаңа өнім – берилл қоласының алынуы болды.

31 қазан



Черных Станислав Евгеньевич, жазушы-өлкетанушы, туғанына 90 жыл. 1934 жылы 31 қазанда Шығыс Қазақстан облысы Өскемен қаласында дүниеге келген. Павлодар әскери-авиациялық мектебін, Сталинград әскери-авиациялық училищесін бітіріп, өз мамангдығы бойынша еңбек еткен. Кейін Мәскеудегі тарихи мұрағат институтын тәмамдады. Өскемендегі облыстық мұрағатта қызмет етеді. Шығармашылық саласында өнімді еңбек етіп, әсіресе деректі проза жанрында тамаша туындылар жазды. Бұл еңбектерінде Шығыс Қазақстан өңірінің өркендеу жолы көркем кестеленген. Қазақ КСР-інің еңбек сіңірген мәдениет қызметкері. Көптеген медальдармен марапатталған. 1991 жылы дүниеден өтті.

Қараша

7 қараша



Сахариев Баламер (1929 – 1979) Қазақ совет әдебиет зерттеушісі, сыншы, филология ғылымының кандидаты, туғанына 95 жыл. 1929 жылы 7 қарашада Шығыс Қазақстан облысының

Қатонқарағай ауданында туған. 1950 жылы ҚазПИ-дің қазақ тілі мен әдебиеті факультетін бітірген. 1951 жылдан «Халық мұғалімі» журналында әдеби қызметкер, кейін бөлім меңгерушісі, Қазақ КСР ҒА-ның М. Әуезов атындағы Әдебиет және өнер институтында аға ғылыми қызметкер болып істеді. Жүзден астам ғылыми сын мақалалар мен ренцензияларының авторы. Мақалалары орыс, өзбек, қырғыз тілдерінде де жарияланды.

27 қараша



Әбдешев Заманбек (1949-)

Ақын, аудармашы, туғанына 75 жыл. 1949 жылы 27 қарашада Шығыс Қазақстан облысы Зайсан ауданының Бақасу ауылында туған. 1975 жылы ҚазМУ-дің журналистика факультетін бітірген. Облыстық телеарнада редактор, республикалық «Қазақстан пионері» (қазіргі Ұлан) газетінде әдеби қызметкер, «Жазушы» баспасында редактор, «Ақиқат» журналында бөлім редакторы болып жұмыс істеді. Қазір «Хабар» агенттігі жабық акционерлік қоғамында жауапты қызметте. «Қазақфильм» киностудиясында көптеген фильмдерді тәржімалады. Деректі, көркем фильмдер мен телехикаялардың аудармашысы. Көптеген роман, повестер мен әңгімелер жинағын қазақ тіліне аударған.

30 қараша



Рыпакова Ольга Сергеевна (1984-)

Қазақстанның жеңіл атлеті, туғанына - 40 жыл. 1984 жылы 30 қарашада Шығыс Қазақстан облысы Өскемен қаласында дүниеге келген. Бастапқыда

жеті сайыспен айналысса, кейін ұзындыққа секіруге мән беріп жүріп, үш қарғып секірумен айналысады. Жеңіл атлетикадан халықаралық дәрежедегі спорт шебері. 2002 жылғы жасөспірімдер арасындағы әлем чемпионатының күміс жүлдегері. 2006 жылы Азия ойындарында жеті сайыстан ең үздік нәтиже көрсеткен спортшы. 2006 жылы Катарда өткен Азия ойындарында жеті сайыстан алтын, ұзындыққа секіруден қола медаль иегері. 2008 жылғы Бейжің олимпиадасында үш қарғып секіруден финалдық кезеңде 15 метр 11 сантиметр ұзындықты бағындырып, Азия рекордын жаңартты. 2010 жылы мамырда Шанхайда өткен «Гауһар лига» деп аталатын жеңіл атлетика сериясының бірінші кезеңінде алтын медальді 14 метр 89 сантиметрді бағындырып жеңіп алды. 2010 жылы қысқы әлем чемпионатында 15 метр 14 сантиметрге секіріп, әлем чемпионы атанды. 2011 жылғы жеңіл атлетикадан Тәгу қаласында өткен әлем чемпионатында күміс медаль жеңіп алды. 2012 жылғы жеңіл атлетикадан Лондон қаласында өткен олимпиадада алтын медаль жеңіп алды. Оның көрсеткіші 14.98 м болды.

Желтоқсан

15 желтоқсан

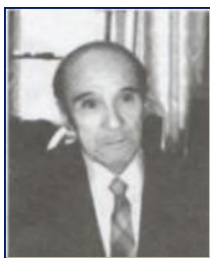


Александров Николай Павлович (1924-1986) Суретші, график, мүсінші, монументті өнер шебері, туғанына - 100 жыл. 1924 жылы 15 желтоқсанда қазіргі Шығыс Қазақстан облысының Шемонаиха ауданындағы Верхубинка ауылында туған.

Ұлы Отан соғысына қатысқан. 1951 жылы Алматы көркемсурет және 1957 жылы Ленинград (Санкт-Петербург) көркем өнеркәсіп училищесін бітірген. «Түбіт шәлі», «Қымыз» сияқты графикалық

жұмыстардың және «Жарық ебелегі», «Бостандық – жан тебіренер жақсы сөз», тағы басқа мүсіндік еңбектердің авторы. Әр түрлі монументті өнер туындылары бар. Қазақ КСР Жоғарғы Кеңесінің Құрмет Грамотасымен, 1-дәрежелі Отан соғысы орденімен, медальдармен марапатталған.

18 желтоқсан



Тұрлыбаев Елтай Қатпанұлы (1929-2012).

Жазушы, тілші, педагог, туғанына 95 жыл.

1929 жылы 18 желтоқсанда Шығыс Қазақстанның Ұлан ауданында туған.

1950-53 жылдары Отан алдындағы борышын өтеп келеді де, Өскемендегі педагогикалық институттың орыс тілі мен әдебиеті факультетін бітіреді. 1954-1979 жылдары ширек ғасыр Ұлан аудандық халық ағарту жүйесінде мұғалім, сегізжылдық мектептің директоры, орта мектептің оқу ісінің меңгерушісі, оқу бөлімінің инспекторы болып қызметін атқарады. Қазақстан халық ағарту ісінің үздігі. Соңғы жылдары Өскеменде «Білім» қоғамы облыстық ұйымының референті, облыстық «Коммунизм туы» (қазіргі «Дидар») газетінде тілші болады. «Еңбек ардагері» медалімен марапатталды.

Айы мен күні белгісіз аталып өтілетін мерейтой иелері



Бердәулетұлы Жәнібек батыр, шешен, Абылай ханның ту ұстаған батырларының бірі, Керейлер қолбасшысы, туғанына 310 жыл. 1714 жылы дүниеге келген.

Жоңғар шапқыншылығына қарсы

соғыстарға белсене қатысқан. Қаракерей Қабанбай, Қанжығалы Бөгенбай, т.б. батырлармен тізе қоса отырып, жоңғар шапқыншылығына қарсы соғыстың аяғына дейін қатынасады. 1731 жылы Кіші жүз ханы Әбілқайыр Ресей империясының бодандығын қабылдаған кезде Ер Жәнібек керей тайпасын бастап, Сыр бойынан үдере көшіп, Қалба тауына келіп қоныстанады. Осы арадан Алтайдың Ақтау төңірегіндегі бір асуынан жол салып асып барып, өр Алтайды шолып қайтады. Бұл асу кейін «Жәнібек асуы» деп аталып кеткен. Сөз бастаған шешендігімен, ел бастаған көсемдігімен, жауға шапқан батырлығымен бүкіл абақ керейдің ұранына айналған «Ер Жәнібек» 1792 жылы қайтыс болған. Қазір Алматы қаласының Алатау ауданында Ер Жәнібек атындағы қысқа көше бар. Батырдың зираты қазіргі Шығыс Қазақстан облысы, Жарма ауданы, Ортабұлақ деген жерде. Зиратының басына ескерткіш орнатылған.

Жәнібек Қызыр, ақын, туғанына 75 жыл. 1949 жылы Шығыс Қазақстан облысының Қатонқарағай ауылында туған. 1966 жылы Алтай орта мектебін бітіріп, еңбек жолын жүргізушіліктен бастайды. 1972 жылы аудандық «Арай» газетіне әдеби қызметкер болып орналасады. Содан бері осы газет редакциясында бөлім меңгерушісі, жауапты хатшы, редактордың орынбасары міндеттерін атқарды. Қазір де сол аудандық газетте қызмет істеп жүр. Қазақстан Журналистер одағының мүшесі. Өлеңдері «Ағажай, Алтайдай жер қайда?» жыр жинағына енген. 2003 жылы қаламгер Қ. Назырбаевпен бірге от ауызды, орақ тілді жерлестерінің шымшымаларын жинастырып, «Ел ішіндегі бір қақпайлар» атты кітапша шығарды. Жеңістің 60 жылдығына орай, жерлестерінің Ұлы Отан соғысы

кезіндегі ерлігі жайлы «Ерлікдастан» атты жеке кітап құрастырып, оқырмандарына ұсынды. 2009 жылы «Ақбұлақ» атты жыр жинағы жарық көрді.

МЕРЕЙТОЙ КІТАПТАРЫ

А. М. Волковтың *«Волшебник Изумрудного города»* (1939) атты кітабына **85** жыл.

К. Оразалиннің *«Белая равнина»* (1959) атты романына **65** жыл.

Қ. Қайсеновтың *«Партизанской тропой»* атты кітабына **60** жыл.

А.М. Волковтың *«Семь подземных королей»* (1939) атты кітабына **85** жыл.

М. Қабанбаевтың *«Горький вкус»* (1979) атты романына **45** жыл.

ЕСІМДЕРДІҢ АЛФАВИТТІК ҚӨРСЕТКІШІ

Аты-жөні	беті
Ақтаев Талғат	9, 27
Александров Николай Павлович	13, 33
Әбдешов Заманбек	32
Бажов Павел Петрович	10
Байбатыров Ғалым	9
Бердәулетұлы Жәнібек	26
Блохин Евгений Анатольевич	16
Баяров Төлеухан Нұралдаұлы	4
Вербицкий Тимофей Сергеевич	15
Ғаббасов Советхан	11
Ғафур Аслан	13
Елеукенов Шарияздан Рүстемұлы	21
Есдәулет Ұлықбек	14
Жақиянов Серікхан	20
Жәнібек Қызыр	26
Клименко Трофим Михайлов	12
Көшерев Оралхан	14
Кузнецов Павел Николаевич	19
Құмарбеков Мүсілім	8
Морозов Борис Филиппович	17
Павлов Борис Тимофеевич	18
Пржевальский Николай Михайлович	13
Раисова Бақытжан Мұқтарханқызы	21
Рейхерд Дмитрий	8
Рыпакова Ольга Сергеевна	24
Сахариев Баламер	23
Тұрлыбаев Елтай Қатпанұлы	25
Шәкеев Нұрғазы	16
Щербаков Борис Васильевич	17
Чернов Алексей Иванович	12
Черных Станислав Евгеньевич	23

МАЗМҰНЫ

Құрастырушыдан	1
2024 жылы аталып өтілетін мерейтой иелері және еске алынатын күндер	2
Айы мен күні белгісіз аталып өтілетін мерейтой иелері	14
2024 жылы аталып өтілетін мерейтой иелері және еске алынатын күндерге қысқаша анықтама	17
Айы мен күні белгісіз аталып өтілетін мерейтой иелеріне қысқаша анықтама	37
Мерейтой кітаптары	39
Есімдердің алфавиттік көрсеткіші	40



Құрастырушы:

Тогтар А.

Редакторлар:

Буханова Ж.Н.

Ибраимова Р.С.

Шығаруға жауапты:

Мукашева К.Б.